

Wspomnienie o Profesorze Jerzym W. Jastrzębskim

Krzysztof Rusek

Środowiskowe Laboratorium Ciężkich Jonów, Uniwersytet Warszawski

Profesor Jerzy Jastrzębski, jeden z twórców i wieloletni dyrektor Środowiskowego Laboratorium Ciężkich Jonów Uniwersytetu Warszawskiego, zmarł nagle 19.08.2018. Ten wybitny fizyk w dziedzinie eksperymentalnej fizyki jądrowej i zastosowań metod fizyki jądrowej w medycynie, zainicjował współpracę naukowców z Polski i Francji. Był założycielem i wieloletnim członkiem Polsko-Francuskiej Komisji ds. współpracy, a także reprezentował Polskę w Nuclear Physics European Cooperation Committee (NuPECC), wypracowując trwałą i liczącą się pozycję polskich fizyków jądrowych w krajach europejskich.

Jerzy był absolwentem Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Po uzyskaniu tytułu magistra w roku 1955 rozpoczął pracę w nowo powstałym Instytucie Badań Jądrowych w Świerku niedaleko Warszawy, w niewielkim zespole fizyków pod kierownictwem profesora Andrzeja Sołtana. Dwa lata później wyjechał na stypendium naukowe do czołowego francuskiego laboratorium fizyki jądrowej w Orsay pod Paryżem. Pracując tam przez kilka lat w gronie znakomitych naukowców stał się ekspertem w dziedzinie spektroskopii jądrowej, publikując jednocześnie wiele ważnych wyników swoich badań. Niektóre z nich były przedmiotem jego pracy doktorskiej (1963) i habilitacyjnej (1971), obronionych w jego macierzystym Instytucie Badań Jądrowych. Tytuł profesora uzyskał w roku 1981. W Instytucie Badań Jądrowych pracował do roku 1983, a następnie przeniósł się do powstającego właśnie Środowiskowego Laboratorium Ciężkich Jonów Uniwersytetu Warszawskiego, w którym już po roku został dyrektorem.

Dzięki jego tytanicznej pracy, uporowi i wytrwałości Środowiskowe Laboratorium Ciężkich Jonów zostało rozbudowane i wyposażone w cyklotron ciężkich jonów U-200P, przyspieszający wiązki różnych jonów do energii 10 MeV/nukleon. Pierwszy eksperyment wykorzystujący wiązkę jonów przyspieszonych w cyklotronie odbył się w 1994 roku i odtąd Laboratorium służy wielu naukowcom polskim i zagranicznym, stając się uznanym w Europie laboratorium fizyki jądrowej niskich energii.

Jerzy pracował na stanowisku dyrektora do 2009 roku z przerwą w latach 1994-2000, którą wykorzystał na prowadzenie intensywnych badań naukowych w CERN dotyczących rozkładu materii w jądrach ato-

fot. Mirosław Kaźmierczak

mowych nowatorską metodą z użyciem wiązki antyprotonów. Powstałe wówczas prace cieszą się do dziś dużym zainteresowaniem.

Rozumiał służebną wobec społeczeństwa rolę badań podstawowych i jako znany już naukowiec zajął się opracowaniem programu zastosowania radioaktywnych izotopów w diagnostyce i terapii nowotworów. Był pomysłodawcą Ośrodka Produkcji i Badań Radiofarmaceutyków, który dzięki niemu powstał w Środowiskowym Laboratorium Ciężkich Jonów i został otwarty w 2012 roku. Współpracował z naukowcami z kraju i zagranicy specjalizującymi się w medycynie nuklearnej oraz radiochemii, prowadząc intensywne badania interdyscyplinarne związane z zastosowaniem metod jądrowych w medycynie. Działalność ta postawiła Go w ostatnich latach w jednym szeregu z wybitnymi ekspertami z tej dziedziny.

Różnorodność działań Jerzego została uhonorowana licznymi odznaczeniami: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Orderem Palm Akademickich i Medalem Uniwersytetu Warszawskiego.

Profesor Jerzy Jastrzębski należał do pionierów eksperymentalnej fizyki jądrowej w Polsce. Był wybitnym naukowcem o ogromnym dorobku, przekazującym swą wiedzę młodszym kolegom (wypromował kilkunastu doktorów), pomysłodawcą, organizatorem i budowniczym krajowej infrastruktury badawczej, organizatorem szerokiej międzynarodowej współpracy naukowej. Każdej z tych aktywności oddawał się z ogromną pasją do ostatnich chwil.